

Артур Лі,*аспірант ДУ Інститут досліджень
науково-технічного потенціалу та історії науки
ім. Г. М. Доброва НАН України*

ПРОБЛЕМИ КУЛЬТУРНИХ ІНДУСТРИЙ В УКРАЇНІ

Анотація: Відсутність адекватних, ефективних механізмів реалізації норм національного і міжнародного права призводить сьогодні до неможливості державного забезпечення виконання Конституції і законодавства України у сфері культури. Шляхи вирішення цієї проблеми визначено у цій статті.

Ключові слова: культурні індустрії України, авторське право, суміжні права, інтелектуальна власність, охорона інтелектуальної власності, невиконання законів України.

Summary: Using the example of non-fulfillment of the laws of Ukraine in the field of intellectual property, the problem of lack of state support for the implementation of the Constitution and legislation of Ukraine was identified, and ways of solving this problem were determined.

Key words: cultural industries of Ukraine, copyright law, related rights, intellectual property, protection of intellectual property, non-compliance with laws of Ukraine.

Аннотация: Отсутствие адекватных, эффективных механизмов реализации норм национального и международного права приводит сегодня к невозможности государственного обеспечения выполнения Конституции и законодательства Украины в сфере культуры. Пути решения этой проблемы определены в статье.

Ключевые слова: культурные индустрии Украины, авторское право, смежные права, интеллектуальная собственность, охрана интеллектуальной собственности, невыполнение законов Украины

Актуальність означеної проблеми полягає в тому, що після приведення законодавства України до вимог Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом (ЄС) і його державами-членами, з іншої сторони^[1] (далі – Угода про Асоціацію), державні механізми незабезпечення виконання законодавства України можуть не дозволити реалізувати цю угоду.

Причини проблем незабезпечення виконання законодавства

України у сфері інтелектуальної власності (далі – ІВ) з одного боку очевидні й не становлять таємниці, втім до сьогодні не досліджувалась в спеціальних розвідках на належному науковому рівні.

Факти незабезпечення, навіть прямого порушення законів України у сфері культури та інтелектуальної власності оприлюднюються в засобах масової інформації постійно. Наприклад, «Міністерство освіти і науки легалізувало плагіат і псевдонауку в Україні»[2]. Із дослідження доктора філософських наук, професора Тетяни Пархоменко випливає, що Міносвітою були порушені Закони України і низка власних нормативних актів. Ще приклади: «Годівниці влади: у Азарова дарують мільйони офшорним «авторам»» Сергій Щербина, Українська Правда^[3]. Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/articles/2010/11/9/5554856/>.

Ці, та більшість інших публікацій на тему ІВ вказують на пряме або опосередковане порушення, органами виконавчої влади Закону України «Про авторське право і суміжні права». На сьогодні виникла нагальна необхідність дослідження питань, які виявляють причини незабезпечення вимог законів України у сфері ІВ, а також пошук шляхів виправлення проблем цієї галузі.

Метою даної наукової розвідки є дослідження дієздатності правових механізмів забезпечення виконання Конституції і законів України органами державної влади у сфері ІВ та з'ясування причин неповної або повної відсутності державної охорони тих прав, що визначені законодавством України та міжнародними договорами і згоду на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Частина 3 та ч. 4 ст. 2 ЗУ «Про культуру» встановили, що законодавство України про культуру має на меті: *«врегулювання відносин суб'єктів діяльності у сфері культури щодо інтелектуальної власності у сфері культури, забезпечення реалізації та захист авторського права і суміжних прав;*

4. Відносини у сфері культури, що стосуються охорони та використання об'єктів інтелектуальної власності, врегульовуються законодавством про інтелектуальну власність з урахуванням положень цього Закону».

Ці вимоги законодавства прямо вказали, що ЗУ «Про авторське право і суміжні права» повинен в першу чергу врегулюватись з урахуванням положень ЗУ «Про культуру».

Стаття 1 та 4 ЗУ «Про авторське право і суміжні права» встановила, що центральний орган виконавчої влади в Україні, який реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності, – це Установа. Установа забезпечує реалізацію державної політики у сфері охорони авторського права і суміжних прав. Тобто, саме Установа має врегулювати відносини суб'єктів діяльності у сфері культури щодо інтелектуальної власності, забезпечити реалізацію та захист авторського права і суміжних прав, як це указано ч. 3, ч. 4 ст. 2 ЗУ «Про культуру». Отже,

наголошуємо, що згідно цих правових норм, реалізацію та захист авторського права і суміжних прав повинна забезпечити Установа.

Наявність окремого центрального органу виконавчої влади у сфері інтелектуальної власності – «Установи», що реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності, однозначно обумовлена й іншими законами України – «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на промислові зразки», «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг». Але такого органу в нашій державі не існує(!) і досі його не створено належним чином.

Якщо згадати історію створення і діяльності в Україні центральних органів виконавчої влади в сфері інтелектуальної власності, то ми побачимо, що в минулому у нас їх теж фактично не було – ні по суті, ні за результатами роботи, ні за змістом діяльності, завдань і повноважень. З 2006-го року таким органом офіційно вважалось Міністерство освіти України. МОН ніколи не мало жодної штатної одиниці фахівця у сфері права інтелектуальної власності, а його основним завданням було і залишається створення умов для здобуття громадянами повної загальної середньої освіти, віднедавна середньої технічної та вищої освіти. Тому більшість функцій з питань інтелектуальної власності МОН делегувало спеціально створеному для цього Державному департаменту інтелектуальної власності (ДДІВ).

Ця маленька «установа» була сконструйована також дуже цікаво. З одного боку, департамент входив до складу МОН, але його керівника призначав не міністр, а Кабінет Міністрів України. Тобто керівник департаменту був фактично незалежним від МОН посадовцем, дії якого МОН як формально вища інстанція не контролювало.

В Положенні про ДДІВ функції щодо реалізації державної політики в сфері авторського права та інтелектуальної власності хоч і були прописані, але ніхто ними не переймався. А в центральному органі виконавчої влади – МОН, просто не було штатних спеціалістів, які могли хоча б надати офіційну і компетентну оцінку діяльності цього органу.

Та й ніякому департаменту ніякого міністерства в принципі неможливо забезпечити статус, обов'язки і повноваження Установи, яка по своїй законодавчій природі, так само, як, наприклад, і ДФС України, не може бути просто одним із міністерств, рівним серед рівних. Тому вся система реалізації державної політики в сфері інтелектуальної власності в Україні існувала формально, невідзвітно. Вона не забезпечувала головного – виконання вимог нормативно-правових актів щодо оцінки, обліку та фіксації проведення операцій з нематеріальними активами (об'єктів авторського і суміжних прав), згідно Наказу Мінфіну 18.10.99 № 242 щодо обліку операцій з нематеріальними активами. Хоча одним з головних завдань ДДІВ було саме удосконалення системи обліку, звітності і державної статистики в сфері інтелектуальної власності як на підприємствах, так і в державних установах, що було зазначено Положенням про

ДДІВ. Збитки, заподіяні такою бездіяльністю державі, бізнесу і громадянам (авторам), просто колосальні, і продовжують зростати.

Отже, для реалізації державної політики в сфері інтелектуальної власності ДДІВ майже нічого не забезпечував, а ДФСУ нічого не перевіряла, і що насправді в Україні коїлося і коїться в хащах і велетенських звалищах об'єктів авторських і суміжних прав (нематеріальних активів), знає тільки дуже обмежене коло осіб.

ДДІВ не зник просто так, а трансформувався в Державну службу інтелектуальної власності (ДСІВ), в рамках адміністративної реформи системи центральних органів виконавчої влади, розпочатої в 2010-у році В.Ф. Януковичем. Але в Положення про ДСІВ просто не були внесені контрольні-наглядові та регуляторні функції попередника – ДДІВ, які, хоч ніколи належно й не виконувалися, але все ж потенційно загрожували перейменованому департаменту певною відповідальністю і необхідністю працювати. Обов'язки ДДІВ щодо реалізації у межах своїх повноважень єдиної економічної і фінансової політики, виконання актів законодавства у сфері права інтелектуальної власності, здійснення систематичного контролю за їх реалізацією, участь у роботі з удосконалення системи обліку, звітності і державної статистики в сфері інтелектуальної власності, розгляд звернень фізичних та юридичних осіб з питань інтелектуальної власності в Положенні про ДСІВ вже не відображалися.

Щодо команди державних інспекторів з питань інтелектуальної власності, то вона теж була розформована. До речі, згодом це стало одним з аргументів на користь рішення про включення України, як порушника, до списку 301 (The Special 301 Report) Торгової палати США.

В переліку обов'язків ДСІВ залишилися тільки збір коштів за реєстрацію об'єктів права інтелектуальної власності, та внутрішній формальний нагляд за цією процедурою. Оскільки інших обов'язків цей департамент не отримав, у господарчий обіг України безконтрольно і незаконно надійшла та використовувалась величезна кількість нематеріальних активів невідомого походження: фільмів, мультфільмів, комп'ютерних програм, музичних та інших творів визначених ст. 2 Бернської Конвенції про охорону літературних і художніх творів. Тому світове лідерство України в сфері піратства – теж заслуга ДДІВ-ДСІВ, а також ДФСУ та Мінфіну, і віднедавна – ще й Міністерства економічного розвитку і торгівлі, яке з усією очевидністю виконувати регуляторну функцію у сфері інтелектуальної власності не зможе. І не тільки тому, що воно перебрало на себе беззмстовні обов'язки ДСІВ.

Постановою Кабінету Міністрів України № 585 від 23 серпня 2016 р. [4] була ліквідована Державна служба інтелектуальної власності, і правонаступником в цій сфері КМУ визначив Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, в положення якого було інтегровано кастровані функції ДСІВ.

Пункт 4 ч. 1 ст. 4 ЗУ «Про авторське право і суміжні права» встановив, що Установа, центральний орган виконавчої влади у сфері інтелектуальної власності: «здійснює контроль за виконанням цього Закону у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України». Неможливо навіть уявити, як Департамент інтелектуальної власності Мінекономрозвитку почне перевіряти і здійснювати контроль за діяльністю, наприклад, ДФСУ, Мінекономрозвитку, РНБОУ, ГПУ, НАБУ, АПУ тощо, щодо порушення ними прав інтелектуальної власності. Згідно законодавства ніякий департамент ніякого міністерства не має на це повноважень. Стаття 2 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» вказала, що міністерства діють за принципом єдиноначальності. Вони не можуть підпорядковуватися ні своїм департаментам, ні одне одному, ні контролюватися одне одним. Тому Міністерство економічного розвитку і торгівлі не зможе виконувати свій обов'язок щодо реалізації державної політики в сфері інтелектуальної власності, навіть якщо отримає від Кабміну найдетальніші інструкції з цього приводу.

Згадуємо, що Установа здійснює контроль за виконанням Закону в порядку, визначеному КМУ. Але визначеного Кабінетом Міністрів України порядку здійснення контролю за виконанням цього Закону досі не існує. При цьому всі без винятку міністерства України та всі інші органи державної влади та державні підприємства є користувачами об'єктів права інтелектуальної власності і вільно використовують нематеріальні активи, які у них не обліковуються, не оцінюються, не зазначені у відповідних реєстрах або прийняті на баланс з прямими порушеннями Закону України «Про авторське право і суміжні права» та відповідних норм Цивільного та Господарського кодексів України, всупереч ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», безвідповідально порушуючи всі приписи чинних законодавчих і нормативних актів.

Невеличкий приклад безконтрольного і безвідповідального порушення:

Бернська Конвенція про охорону літературних і художніх творів та ЗУ «Про авторське право і суміжні права» визнають лекції як усні твори, об'єктом авторського права. Усне передання навчального матеріалу викладачем (лекція) є об'єктом купівлі-продажу, і цей товар продається контрактним студентам загорнутий в обкладинку «освітніх (навчальних) послуг». Саме так відвідувачам ресторану, під час надання ресторанної послуги, продається горілка, яка, так само, як і лекція, має бути на обліку підприємства. Частина 2 ст. 50 ЗУ «Про вищу освіту» 2014 року зазначила, що основним видом навчальних занять у вищих навчальних закладах є: лекція. Згідно цієї норми, в якості товару контрактним студентам продаються саме лекції як основний вид навчальних занять, в обгортці навчальної послуги. Саме ці лекції, створені за рахунок державного бюджету, мають бути поставлені на облік

бюджетними ВНЗ в якості нематеріального активу. Надання навчальних і наукових послуг нічим не відрізняється від надання ресторанних послуг, під час яких споживачам цих послуг продається певний товар з націнкою вартості обслуговування. Для забезпечення прозорості господарських операцій та державного контролю суб'єкти державного сектору економіки зобов'язані визначати вартість і ставити на облік об'єкти прав інтелектуальної власності, що перебувають у державній власності або були створені (придбані) за державні кошти згідно із законодавством. Це встановлено:

1. Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку в державному секторі 122 «Нематеріальні активи»^[5];

2. Наказом Мініфіну № 879 02.09.2014 «Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань» Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 30 жовтня 2014 р. за № 1365/261425^[6];

3. Наказом Фонду державного майна України від 13.12.2005N № 3162 Про затвердження Порядку визначення оціночної вартості об'єктів права інтелектуальної власності, що перебувають у державній власності або були створені (придбані) за державні кошти, з метою зарахування на бухгалтерський облік^[7], Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 25 квітня 2006 р. за № 479/12353;

4. Методичними рекомендаціями з бухгалтерського обліку нематеріальних активів суб'єктів державного сектору, затвердженими Наказом Міністерства фінансів України 23 січня 2015 року № 11^[8].

Жоден навчальний заклад не має в реєстрах обліку власних лекцій, створених за рахунок держави і не виконав згаданих нормативних актів. Жодних санкцій щодо керівників і бухгалтерів організацій науки і освіти, які не виконали вищезгадані нормативні акти, всупереч закону не здійснено.

Головним досягненням такої європейської економічно-правової конструкції є суттєве покращення якісного рівня освіти. Викладач, вмотивований збільшенням розміру винагороди роялті за використання (за продаж) його лекцій, почне не читати лекції студентам, а почне навчати їх змісту суті тієї дисципліни, що він викладає, з метою залучення до себе більшої кількості контрактних студентів. ВНЗ стає мотивованим набирати не «дешевих» вичитувачів лекцій, а набирати якісних викладачів для збільшення власного гудвілу та попиту серед контрактних студентів. Дотримання цих норм авторського права економічно реформує правовідносини між творцями та роботодавцями та прибирає радянську систему рабської залежності викладацького складу від свавілля керівництва ВНЗ. І це світова практика. Наприклад, типовим договором Техаського університету з викладачем прямо визначено пунктом 7: «Сторони розподілятимуть будь-які доходи від комерціалізації Роботи (навчального курсу) наступним чином: розподіл прибутків між Сторонами здійснюється за принципом – 50 % для

Університету та 50 % для усіх Авторів (які повинні розподілятися рівномірно між Авторами, якщо існує більше одного Автора.)». В Україні, згідно законодавчих і нормативних актів, автор і виконавець усних творів повинен отримати мінімальну ставку винагороди в розмірі 5 % з доходу ВНЗ від продажу його інтелектуальної власності (усних творів, лекцій) контрактним студентам.

Департамент інтелектуальної власності Міністерства економічного розвитку і торгівлі України не має права проконтролювати наявність нематеріальних активів на балансі ВНЗ та перевірити виплату авторської винагороди за кодом ознаки доходів 103, яка не входить до фонду заробітної плати у відповідності до пункту 164.2.3 ч. 164.2 ст. 164 Податкового кодексу України. А викладачі повинні отримати авторську винагороду згідно ст. 445 ЦКУ, як це зазначено Постановою Пленуму Верховного Суду України від 4 червня 2010 року «Про застосування судами норм законодавства у справах про захист авторського права і суміжних прав: «Виплата працівникові заробітної плати не є тою виплатою йому авторської винагороди за створений твір у зв'язку з виконанням трудового договору, оскільки заробітна плата — це винагорода за виконану роботу залежно від певних умов, а авторська винагорода — це всі види винагород або компенсацій, що виплачуються авторам за використання їх творів, які охороняються в межах, встановлених авторським правом».

Тобто, Департамент інтелектуальної власності Міністерства економічного розвитку і торгівлі України не може забезпечити реалізацію пункту 47-5) Положення про Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 459^[9] та проаналізувати стан застосування і дотримання національного законодавства і міжнародних договорів у сфері авторського права і суміжних прав, оскільки не має доступу до документів, якими це підтверджено. А також, не в змозі виконати припис п. 47-15) цього Положення: *«здійснити державний нагляд (контроль) за дотриманням суб'єктами господарювання незалежно від форми власності вимог Законів України "Про авторське право і суміжні права"»*. Про контроль за РНБОУ, ГПУ, НАБУ, АПУ, ДФСУ щодо порушення ними авторських прав не варто навіть згадувати. Отже, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, так само, як і будь-яке інше міністерство, центральним органом виконавчої влади в сфері інтелектуальної власності бути не може.

Висновки цілком очевидні – ми є свідками імітації бурхливих реформ. Для ринку ІВ, для індустрії культури в Україні і наближення держави до інтеграції в інтелектуальну економіку знань ЄС ця рокировка нічого не змінила.

Для розуміння, яка саме економічна галузь лишилась поза увагою органів влади, варто процитувати європейських експертів. «Індустрія

авторських прав становить 4 % валового національного продукту (ВНП). У всякому разі, в моїй країні, Австрії, це важливіша галузь, ніж металургійна промисловість, яка надає тільки 2,5 % ВВП», – наголошує В. Ділленц, професор Віденського і Зальцбургського університетів^[10]. В Британії культурні індустрії генерують більше \$150 мільярдів річного доходу (2001 р.), що становить майже 10 % національного ВВП та перевищує доходи від сільського господарства або видобутку корисних копалин ^[11]. Згідно доповіді британського Centre for Business and Economic Research (CEBR) у 2013 році внесок індустрії мистецтва і культури в працевлаштування з урахуванням прямих, непрямих і індукованих впливів становив 259 000 робочих місць з повною зайнятістю^[12].

Саме недотримання авторських і суміжних прав у сфері культури також руйнує цю галузь. Фінансові потоки для створення товарів індустрії культури формуються за рахунок зібраних але неідентифікованих винагород авторів і виконавців. Незабезпечення державою цього економічно-правового механізму не дозволяє сформуватись цьому невичерпному джерелу фінансування культурних індустрій. Незабезпечення виконання Конституції і законів України у сфері культури, недотримання авторських і суміжних прав інтелектуальної власності дозволяє наповнювати національний ринок необлікованими нематеріальними активами невідомого походження, які практично є контрабандою, контрафактом або краденим.

Сьогодні по різних органам влади розпорошені функції центрального органу виконавчої влади у сфері інтелектуальної власності:

1. Мінекономрозвитку передані більшість функцій у сфері права інтелектуальної власності, але практично це функції патентного відомства, яке воно розділяє з Укрпатентом;

2. Міністерство культури України, згідно свого Положення, вживає заходів до забезпечення захисту об'єктів права інтелектуальної власності, реалізації авторських і суміжних прав з питань, що належать до компетенції Мінкультури. Водночас для реалізації цих завдань, міністерство навіть не має у штатному розкладі фахівця з питань інтелектуальної власності, з авторського права і суміжних прав;

3. Міністерство освіти і науки України здійснює забезпечення формування та реалізація державної політики у сферах освіти і науки, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, трансферу (передачі) технологій, і також не має у штатному розкладі фахівця з питань інтелектуальної власності;

4. Міністерство аграрної політики та продовольства України забезпечує державну науково-технічну експертизу сортів рослин як об'єктів інтелектуальної власності; сприяє функціонуванню та розвитку ринку сортів рослин, як об'єктів інтелектуальної власності, але не має у штатному розкладі фахівця з питань інтелектуальної власності;

5. Оцінка майнових прав передана під опіку Фонду державного майна, яке не має у штатному розкладі фахівця з питань інтелектуальної власності, як наслідок інтелектуальна власність державних підприємств їх нематеріальні активи оцінюються в копійки;

6. Бухгалтерський облік об'єктів права інтелектуальної власності (авторських і суміжних прав) і фінансова звітність щодо таких об'єктів передано Міністерству фінансів України, яке не має у штатному розкладі фахівця з питань інтелектуальної власності;

7. Контроль за бухгалтерським обліком і фінансовою звітністю щодо операцій з об'єктами авторських і суміжних прав, іншими нематеріальними активами покладено на ДФСУ, що також не має у штатному розкладі фахівця з питань інтелектуальної власності;

8. Департаменту організації митного контролю ДФСУ, який зобов'язаний вживати заходів щодо захисту прав інтелектуальної власності у процесі зовнішньоекономічної діяльності, також не призначено у штатному розкладі фахівця з питань інтелектуальної власності.

Більшість непорозумінь, спірних питань та проблем у сфері права інтелектуальної власності лежать саме на стику повноважень різних органів. Закон забороняє цим органам втручатись в діяльність одне одного. В Україні відсутній орган, який має можливість комплексно та оперативно реагувати на потреби ринку і координувати діяльність різних профільних структур у сфері інтелектуальної власності.

Через це величезна кількість громадян, юридичних осіб і суб'єктів господарювання нарізно прагне вирішення безлічі питань з права інтелектуальної власності, часом одних і тих же, які виникають в різних галузях господарчої діяльності – культури, освіти, науки, промисловості, винахідництва, імпорту, експорту, логістики, видавництва, торгівлі – словом, скрізь, звертаючись при цьому: до Президента України, Кабміну і Верховної Ради, до міністерств, різноманітних управлінь, міліції, судів, прокуратури, адвокатів, ЗМІ і кого завгодно, не усвідомлюючи, що компетентного органу, який за законом спроможний ці питання вирішувати, в Україні просто немає. Таким чином розпорошується гігантський суспільний ресурс, яким живиться бюрократія.

Без єдиного центрального органу виконавчої влади, який може забезпечити КОМПЛЕКСНУ реалізацію державного регулювання у сфері інтелектуальної власності, в Україні галузь культурних індустрій ніколи не запрацює. Україна не спроможна забезпечити виконання Глави 9 Угоди про асоціацію України з ЄС, оскільки органу державної влади, який зобов'язаний реалізувати її вимоги, не існує. Таке завдання спроможний вирішити тільки профільний Комітет з питань інтелектуальної власності, підпорядкований безпосередньо Кабінету Міністрів України, який би мав функції надструктури у сфері інтелектуальної власності, який би мав право КОМПЛЕКСНО здійснювати контрольно-наглядіві

функції у сфері ІВ за всіма суб'єктами господарювання і органами державної влади на кшталт Державної фіскальної служби.

Список використаних джерел:

(Endnotes)

1 Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.

2 Українська Правда. Кириленкогейт. Як в Україні легалізуються плагіат і псевдонаука. Тетяна Пархоменко, доктор філософських наук, професор. Режим доступу: <https://life.pravda.com.ua/columns/2016/07/6/214760/>.

3 «Годівниці влади: у Азарова дарують мільйони офшорним «авторам»» Сергій Щербина, Українська Правда. Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/articles/2010/11/9/5554856/>.

4 Постанова Кабінету Міністрів України №585 від 23 серпня 2016 р. Деякі питання оптимізації діяльності центральних органів виконавчої влади державної системи правової охорони інтелектуальної власності.

5 Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 122 «Нематеріальні активи» Затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 12.10.2010 № 1202, Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 01 листопада 2010 р. за № 1018/18313.

6 Наказ Мінфіну № 879 02.09.2014 «Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань» Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 30 жовтня 2014 р. за № 1365/261425.

7 Наказ Фонду державного майна України від 13.12.2005 № 3162 Про затвердження Порядку визначення оціночної вартості об'єктів права інтелектуальної власності, що перебувають у державній власності або були створені (придбані) за державні кошти, з метою зарахування на бухгалтерський облік, Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 25 квітня 2006 р. за № 479/12353

8 Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку нематеріальних активів суб'єктів державного сектору, Затверджено Наказом Міністерства фінансів України 23 січня 2015 року № 11.

9 Положення про Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 459.

10 Режим доступу: http://adhdportal.com/book_1159_chapter_2_PRINIPI_PEREDACH_MAJNOVIKH_PRAV.html.

11 Режим доступу: <http://creativecities.org.ua/uk/creative-industries/texts/?newsid=22>.

12 Режим доступу: <https://www.culturepartnership.eu/article/kajdiy-funt-investitsiy-v-kuljturu-vozvrashaetsya-pyatikratno-issledovanie>.